

Створення навчальної екскурсії «Дорогою коміксів в Брюсселі: культурний код на стінах міста»

<https://doi.org/10.17721/2786-4561.2023.3.1-9/9>

Мілосердова О.В., Дем'яненко С.О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
miloserdova.olia@gmail.com

Надійшла до редакційної колегії 17.05.2023.

Прийнята: 25.05.2023

Анотація. У статті проаналізовано теоретичні основи організації та проведення міської екскурсії, присвяченій муралам Брюсселю. Описані ознаки міської екскурсії та її економіко-культурний вплив на суспільство. Досліджено територію Брюсселю з культурної точки зору, проаналізовано арт об'єкти території. Проведений відбір об'єктів та планування маршруту екскурсії, що проходить по території м. Брюссель. Проведено аналіз екскурсійних об'єктів.

Ключові слова: мурали, міська екскурсія, культурне значення, Брюссель.

Creation of the educational excursion « The path of comics in Brussels: the cultural code on the city walls »

Miloserdova O., Demianenko S.

Taras Shevchenko National University, Kyiv, Ukraine
miloserdova.olia@gmail.com

Abstract. The article analyzes the theoretical foundations of organizing and conducting a city tour dedicated to Brussels murals. The features of the city tour and its economic and cultural impact on society are described. The territory of Brussels was studied from a cultural point of view; the art objects of the territory were analyzed. The selection of objects and the planning of the excursion route, which takes place on the territory of Brussels, have been carried out. An analysis of excursion objects was carried out.

Keywords: murals, city tour, cultural significance, Brussels.

Вступ. Екскурсія є важливою складовою саморозвитку кожної людини. Відкриваючи нове середовище, людей та ідеї, екскурсії розширюють горизонти та перспективи. Це сприяння розвитку більш інклюзивного світогляду, емпатії до інших, а також глибшого розуміння та оцінки різноманітності світу. Екскурсії можуть допомогти людям відкрити нові інтереси, захоплення чи таланти, а також створити відчуття особистого досягнення та зростання. Це дозволяє спираючись на особистий досвід та самоаналіз краще зрозуміти самого себе. Екскурсії відіграють важливу роль у розвитку суспільства пропонуючи унікальні можливості для власного розвитку та культурного розуміння. Екскурсії дозволяють людям зануритися в різні культури, спосіб життя та звичаї. Вони дають можливість досліджувати різноманітні спільноти, спілкуватися з місцевими жителями та на власні очі побачити традиції та соціальні норми. Це сприяє культурному розумінню, емпатії та різноманітність людського досвіду.

Зараз актуальність проблеми в екскурсії полягає в тому, щоб заохотити людей на розширення власного досвіду в різних сферах життя, починаючи від глобально відомих історичних факторів і закінчуючи автентичним культурним досвідом локальної території. А саме, сприяти вивчення людей на ознайомлення з унікальними напрямками в культурі.

Комікси займають значну роль у формуванні та відображенні культури протягом всієї історії. Вони мають унікальну здатність передавати складні ідеї, емоції та соціальні коментарі за допомогою поєднання візуальних образів і оповідань. Брюссель, столиця Бельгії, відіграв ключову роль у вихованні цього таланту. У результаті місто відзначає свою спадщину коміксів, демонструючи мурали з їх зображення. Значна кількість об'єктів призвела до створення туристичних дестинацій, котрі використовуються для створення екскурсійних маршрутів.

Бельгія має сильні традиції стосовно коміксів. У країні мистецтво коміксів високо цінується та визнається законним видом мистецтва. Фрески у вигляді коміксів у Бельгії, зокрема в Брюсселі, не лише стали невід'ємною частиною культурної спадщини країни, а й допомогли підвищити статус мистецтва коміксів як шанованого та цінюваного виду мистецтва. Вони зробили свій внесок у загальну оцінку медіа та зробили персонажів і історії коміксів впізнаваним аспектом бельгійської культури. Саме за допомогою міських екскурсій люди мають можливість ознайомитися з зазначеною культурною особливістю Бельгії.

Таким чином, об'єктом даної роботи виступають мурали в м. Брюссель, присвячені коміксам. Метою роботи є вивчення міських екскурсій та розробка власної екскурсії в мю Брюссель.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані наступні завдання:

- Розглянути сутність міської екскурсій;
- З'ясувати класифікацію та основні тематики міської екскурсій;
- Проаналізувати основні етапи організації та проведення екскурсій;
- Створення власної навчальної екскурсії.

Отже, маршрут розробленої екскурсії проходить по території міста Брюссель та охоплює 15 основних об'єктів і 2 додаткових.

Матеріали і методи досліджень. Дослідження проведено на основі загальнонаукових методів аналізу та синтезу інформації, науково-методичних вітчизняних та зарубіжних джерел з питань дослідження проблеми екскурсійної діяльності у міському туризмі.

В процесі написання статті, задля створення повноцінного екскурсійного маршруту використовувався метод аналітичного збору інформації, метод узагальнення та систематизації.

Результати та їх аналіз. Міський туризм – це вид туристичної діяльності, яка відбувається в міському просторі з притаманними йому атрибутами, характерними для несільськогосподарської економіки (адміністрація, виробництво, торгівля, послуги) і транспортного вузла. Міські напрямки пропонують широкий і різномірний діапазон культур, архітектурний, технологічний, соціальний та природний досвід, а також продукти для відпочинку і бізнесу. (Словник UNWTO)

Однією з найбільш помітних ознак міського туризму є присутність більшої кількості туристів у місті. Це також впливає на розвиток інфраструктури, пов'язаної з туризмом, що включає будівництво готелів, туристичних інформаційних центрів, сувенірних крамниць і ресторанів, які обслуговують потреби туристів, що сприяє підвищенню економіки і створює можливості для працевлаштування в туристичному секторі (Masalska M.P., Gatalyak O.M., 2008).

Міський туризм сприяє культурному обміну та взаємодії між місцевими жителями та відвідувачами. Ознаки цього можна спостерігати через наявність культурних фестивалів, заходів, які дозволяють туристам залучитися до місцевої культури, традицій і звичаїв.

Екскурсії за змістом поділяються на оглядові та тематичні. Оглядові екскурсії можна назвати полярними через відношення інформації та локації: надається загальна інформація про

конкретну територію, де перебуває людина, що надає загальну обізнаність екскурсанту за місцем його проживання або тимчасового перебування під час подорожі. У погляді про поширення інформації за допомогою екскурсії цей вид надання туристичної послуги є універсальним, однак саме через тематичні екскурсії люди можуть пізнати унікальну вузьконаправлену інформацію. Тематична екскурсія зумовлює надання інформації про культурно-історичні особливості території та її вплив на сучасне становище суспільства (Romaniv O.Y., Rybachok O.M., Savaleva D.B., 2020).

Об'єкти екскурсії - це візуальний матеріал, на основі якого вибудовується розповідь і, відповідно, розкривається тема. Усі екскурсійні об'єкти поділяють за змістом на однопланові, що використовуються лише в одній темі, та багатопланові, які показуються на різних тематичних маршрутах. Під час розробки екскурсії неодмінно постає завдання відібрати з безлічі об'єктів найцікавіші та найінформативніші, тобто ті, що забезпечать зорову основу сприйняття всього матеріалу, допоможуть повністю розкрити тему (Masalska M.P., Gatalyak O.M., 2008).

Таким чином, для навчальної екскурсії «Дорогою коміксів в Брюсселі: культурний код на стінах міста» було відібрано 15 екскурсійних об'єктів та складено на них відповідні картки:

• Мурал Смурфики	• Мурал Кінкі та Коузі
• Мурал Олів'є Рамо	• Мурал Містер Джон
• Мурал Тінтін	• Мурал Фрауд і Стауф
• Мурал Пасаж	• Мурал Торгал
• Мурал ЛГБТ	• Мурал Йоко Цуно
• Мурал Брюссель	• Мурал XIII
• Мурал Віктор Саквілл	• Мурал Молодий Альберт
• Мурал Рік Хочет	

На точках показу використовуються об'єкти «портфелю екскурсовода» – умовного комплексу інформаційних матеріалів, які використовуються екскурсоводом в ході екскурсії.

Маршрут екскурсії - це найзручніший шлях руху екскурсійної групи від однієї локації до іншої заздалегідь визначеними дорогами, вулицями та іншими транспортними «артеріями». Під локацією при цьому розуміють місце знаходження одного чи зосередження кількох екскурсійних об'єктів, де зупиняються для їх огляду. Це може бути ділянка вулиці чи площа на міських маршрутах, невеличкий населений пункт у замських екскурсіях. Головне завдання маршруту - охопити всі відібрані для екскурсії об'єкти та забезпечити їх огляд у тій послідовності, яку передбачає логіка розкриття теми. При цьому доцільно мінімізувати переміщення між об'єктами, зменшити загальну відстань, що долатиметься екскурсантами (Masalska M.P., Gatalyak O.M., 2008).

Екскурсія «Дорогою коміксів в Брюсселі: культурний код на стінах міста» проходить по території міста Брюсселі має загальну протяжність 2,9 км. Час розрахований на екскурсію складає 2 годин 18 хвилин (рис. 1). Для ефективнішого проведення екскурсії була складена відповідна технологічна карта, де зазначено зупинки на маршруті, відвідений час, перелічено основні теми розповіді та методичні прийоми.

Міська екскурсія «Дорогою коміксів в Брюсселі: культурний код на стінах міста»

Мета екскурсії: Ознайомити людей з культурою коміксів в Бельгії за допомогою муралів.

Тип маршруту: кільцевий.

Тривалість: 2 годин 18 хвилин.

Протяжність: 2,9 км.

Маршрут екскурсії: «Мурал Смурфи» - «Мурал Олів'є Рамо» - «статуя Манекен Піс» - «Мурал Тінтін» - «Площа Грант Плас» - «Мурал Пасаж» - «Мурал ЛГБТ» - «Мурал Брюссель» - «Мурал Віктор Саквілл» - «Мурал Рік Хочет» - «Мурал Кінкі та Коузі» - «Мурал Містер

Джон» - «Мурал Фрауд і Стауф» - «Мурал Торгал» - «Мурал Йоко Цуно» - «Мурал XIII»
«Мурал Молодий Альберт».

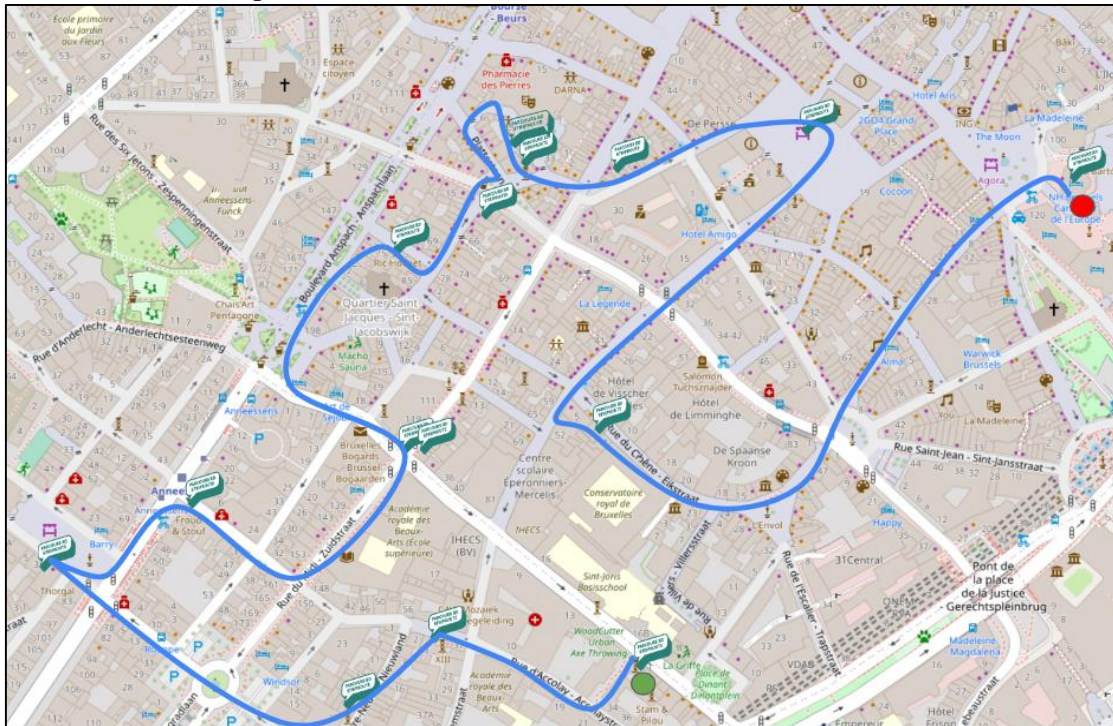

рис. 1. Картохема маршруту екскурсії «Дорогою коміксів в Брюсселі: культурний код на стінах міста» [маршрут розроблено авторами]

Об'єкти показу по ходу маршруту зведено до таблиці 1, в якій також додано стислу характеристику кожної з обраної атрації.

Таблиця 1. Характеристика основних об'єктів показу маршруту [розроблено авторами на основі відкритих джерел]

Локація	Дата створення та автор	Фото об'єкта	Характеристика	GPS координати
Смурфики	2018 П'єр Калліфорд	https://www.kirstiewilltravel.com/brussels-comic-book-route/	Фреска зі зображенням Смурфіків дивиться на перехожих, коли вони переходять від Карфурде-Л'Європа перед Центральним вокзалом до вулиці Інфанте-Ізабель. Мурал був створений вуличними художниками спільно з Urbana. Пішоходів посередині сцени зустрічає зяюча діра, яка ілюструє, як смурфики роблять усілякі речі, пов'язані з Брюсселем, як-от ремонтують модель Атоміуму, п'ють пиво та подають фрі. У лінгвістично розділеній країні смурфики стали об'єднуючим символом Бельгії разом із шоколадом, вафлями, пивом і національною футбольною командою. Мультіплікатор П'єр Кулліфорд, який писав під псевдонімом Пейю, вразив золото випадковим створенням Смурфіків у 1958 році, оскільки спочатку він придумав їх лише як персонажів другого плану у своєму коміксі про середньовічних героїв Йохана та Півіта.	50.84563, 4.35586

Продовження таблиці 1.

Локація	Дата створення та автор	Фото об'єкта	Характеристика	GPS координати
Олів'є Рамо	1997 Міхаєль Грег, Даніель Хентротін	https://www.parcoursbd.brussels/en/commic-book-walls/olivier-rameau/	Олів'є Рамо, призначений для підлітків, — це поетична серія, яка оспівує утопію в яскравих і химерних кольорах. Цей комікс має важливе культурне значення, тому знаходиться в саме цьому місці. Фреска зображує персонажа Олів'є Рамо, юнака, який подорожує фантастичними країнами та зустрічає чарівних істот із однойменної серії коміксів. На фресці феєрверк вибухає від зустрічі закоханих у зображенні їхніх почуттів, але це також посилення на стіну, на якій була зроблена фреска: це магазин майстра Ван Клемпута, який організував феєрверк у Національний день Бельгії 21 липня з 1886 року.	50.84459, 4.35037
Тінтін	2005 Жорж Прос пер Ремі (Ерже)	https://www.parcoursbd.brussels/en/commic-book-walls/les-aventures-de-tintin/	Ця фреска взята з The Tournesol Affair (1956), 18-го альбому Пригоди Тінтіна. Тінтін, його собака Сноуї та капітан Хеддок мчать пожежними сходами з готелю у вигаданій країні Бордурія. Вони летять на порятунок професора Турнесоля, якого викрали за винахід дуже потужної руйнівної машини, за яку воюють дві конкуруючі тоталітарні держави. Створений Жоржем Ремі, псевдонім Ерже, Тінтін — молодий репортер, який з'явився в 1929 році в Le Petit Vingtième, молодіжному додатку до бельгійської католицької газети Le Vingtième Siècle. Ерже, якого вважають батьком франко-бельгійських коміксів, отримав міжнародний успіх із Тінтіном. У 1946 році він став художнім керівником журналу Journal de Tintin, заснованого Раймоном Лебланом, потім створив власну студію.	50.84533, 4.35039
Пасаж	1995 Франсуа Шуйтен	https://www.parcoursbd.brussels/en/commic-book-walls/le-passage/	Франсуа Шуйтен і Бенуа Пітерс створили Пасаж, зосереджену навколо ідеї паралельного світу, який вони винайшли під назвою «Невідомі міста». Автори натякають на свою віру в справжнє існування цих паралельних міст і натякають на це у своїй фресці. Завдяки оповіданням, оформленим у вигляді коміксів, туристичних путівників, щоденників і навіть архівів, читачі подорожують у фантастичний паралельний світ. Тут можна побачити перехід в паралельний світ Брюсселю.	50.84644, 4.35043

Локація	Дата створення та автор	Фото об'єкта	Характеристика	GPS координати
ЛГБТ	Дата створення невідома Ральф Кьонінг	https://www.kirstie.willtravel.com/brussels-comic-book-route/	На стіні відображені представники різних рас з індивідуальною сексуальною орієнтацією та фоні блакитного неба з ЛГБТ прапором. Мурал створено спеціально по місцю розташуванню - району присвяченому ЛГБТ спільноті.	50.84674, 4.34931
Брюссель	1991 Фракн Пе, Мішель Де Бон.	https://www.parcoursbd.brussels/en/fresques/broussaille/	На муралі зображено головних героїв коміксу Брюссель. Сюжет розгортається в Музеї природничих наук та його околицях. Саме в цій історії Брюссель зустрічає Катерину. Вони закохуються і поділяють пристрасть до природи. Для Френка Пе Брюссель — своєрідне альтер-его. Він жив біля Музею природничих наук і тримав у віварії у своїй квартирі багато екзотичних комах і тварин, таких як ігуани та алігатори. На той час законодавства з цього приводу не існувало. Він любив гуляти і був обізнаний в питаннях екології.	. Co-ordinates: 50.84641, 4.34898
Віктор Саквіл	1992 Френсіс Карін, Франсуа Рів'єр, Габріель Боріль	https://www.parcoursbd.brussels/en/fresques/victor-sackville/	На муралі знаходиться Віктор Саквіл перекиваючись вуличками Брюсселю. Віктор Саквіл — англійський шпигун під кодовою назвою Х67. Відправлений до Брюсселя королем Англії Георгом V в середині Першої світової війни, він знаходить Дайан Корман, таємного агента, який видає себе за журналіста. Разом вони повинні відновити код, який розшифрує телеграму Ціммермана. Ця телеграма, надіслана німцями з пропозицією Мексики укласти союз проти Сполучених Штатів, прискорила вступ останніх у війну.	Co-ordinates: 50.84624, 4.34872
Рік Гоше	1994 Андре-Поль Дюшато, Гілберт Гаскар (Тібет)	https://www.parcoursbd.brussels/en/fresques/ric-hochet/	Журналіст і помічник комісара Бурдона, Рік Гоше, з однойменного коміксу, ризикує тут, щоб врятувати свою супутницю Надін від неминучого нападу. Суперінтендант Бурдон, її дядько, безпорадно спостерігає за подією.	50.84595, 4.34803

Продовження таблиці 1.

Локація	Дата створення та автор	Фото об'єкта	Характеристика	GPS координати
Кінкі та Коузі	2018 Марнікс Вердуен (НІКС)	https://www.parcoursbd.brussels/en/fresques/kinky-cosy/	Дизайн Нікса зображує близнюків, які марширують за мир після того, як буквально знищили їхню квартиру, залишивши позаду поле битви з чіпсами, брюссельською капустою та гезом, багатьма типовими елементами Брюсселю. У цьому серіалі героїні — дві сестри-близнючки, зухвалі, розкуті, навіть відверто небезпечні, які розділяють своє щоденне життя між школою та домом. Затички дуже короткі, зазвичай по три коробки. Батьки маленьких дівчаток особливо стереотипні: мама представлена вдома, зайнята на кухні чи домашніми справами без нарікань, а тато займається спортом, сидить у барі з друзями та розважається. Геги короткі й розраховані на дорослу аудиторію, хоча редактор рекомендує серіал для дітей від дев'яти років.	50.84469, 4.3476
Містер Джон	2002 Філіп Дюпої, Шарль Беберіан	https://www.parcoursbd.brussels/en/fresques/monsieur-jean/	Перемістивши свого героя в типову брюссельську вулицю, мес'є Жан приземляється перед історичною пивною барнею «La Mort Subite» і відкриває брюссельську фірмову страву: gueuze пиво, вироблене з ламбіку в долині Сена. У пивному барі, який існує вже більше століття поблизу Королівських галерей, багато брюссельських художників відвідували ці місця, наприклад Жак Брель.	50.84441, 4.34803
Фрауд і Стауф	2014 Фредерік Янін, Стефан Ліберскі	https://www.parcoursbd.brussels/en/fresques/froud-stouf/	Брюссельський дизайнер Жаннін придумав дизайн, який грає з цими вікнами, використовуючи їх як коробки для коміксів. «Ідея створити фреску trompe-l'oeil на сліпих вікнах — це чудовий спосіб інтегрувати ілюстрацію в архітектуру будівлі та надати нової видимості іноді напівзруйнованим фасадам», — також пояснює старша жінка, відповідальна за Comic Strip Route того часу.	50.84417, 4.34552
Йоко Цуно	1999 Роджер Лелуп	https://www.parcoursbd.brussels/en/fresques/yoko-tsunno/	Зображена космонавт Йоко у відкритому космосі. Йоко Цуно – серіал, який претендує на ніжність і гуманізм. Героїня материнська і піклується про оточуючих. Двоє його друзів, які супроводжують його, Вік і Пол, є єдиними повторюваними персонажами чоловічої статі в серіалі. Ця фреска була урочисто відкрита в присутності брюссельського міністра, відповідального за наукові дослідження на той час, щоб заохотити молодих жінок обирати наукову кар'єру, сектор, де вони представлені значною мірою недостатньо.	50.8426, 4.34744

Локація	Дата створення та автор	Фото об'єкта	Характеристика	GPS координати
Торгал	2012 Гжегож Росінський	https://www.parcoursbd.brussels/en/fresques/thorgal/	Торгал — скандинавський герой, зображений тут зі своєю дружиною Арісією. Опублікований у 1977 році в газеті Тінгін, Торгал — серіал, створений брюссельським сценаристом Жаном Ван Хамме та польським карикатуристом Гжегожем Росінським. Для цієї фрески Росінський зробив картину зі свого будинку в Швейцарії. У першому проєкті було відмовлено, оскільки місто Брюссель боялося надто агресивного символічного заряду меча, яким красувався Торгал. Тому меч був замінений стрілами. Основна складність під час реалізації цієї фрески полягала в тому, що це був малюнок, виконаний мазками пензля, без чорних ліній, які розмежовували форми. Ця так звана техніка «прямого кольору» є новою для Comic Strip Route. Якщо починав свою кар'єру з чіткої лінії, то у 2000-х роках рисувальник поступово віддавав перевагу прямому кольору, більш схожому на живопис.	50.84363, 4.34417
XIII	2010 Вільям Венс, Жан Ван Хамме	https://www.parcoursbd.brussels/en/fresques/xiii/	На фоні зображено головного героя коміксу XIII замовляючого таксі на околиці Нью-Йорку. XIII - одна з видатних робіт коміксів, котра була націлена на старшу аудиторію на мала великий успіх. З одного боку, мурал створений для вшанування цього коміксу. Але з іншого, це подарунок одного з авторів - вшанування до Брюсселю.	50.84318, 4.34831
Молодий Альберт	2000 Ів Шаланд	https://www.parcoursbd.brussels/en/fresques/le-jeune-albert/	Молодий Альберт — це прізвисько Ела Пам'яті, зображеного на цій фресці з написом у червоному халаті. Він жив у Брюсселі, у районі Мароль, у 1950-х роках, про що свідчить період декору цієї фрески: жовті трамваї, одяг, машини. Французький письменник Ів Шалан добре знав Брюссель. Він використовує молодого Альберта для карикатури на франко-бельгійський комікс 1940-1950-х років, який він вважає занадто моралізаторським, навіть лицемірним, коли він призначений для дітей.	50.8431, 4.35048

В таблиці 2 представлено загальну схему маршруту містом Брюссель, відповідно до картосхеми та опису точок показу

Таблиця 2. Загальна схема маршруту містом Брюссель [розроблено авторами на основі відкритих джерел та проведених досліджень]

Ділянки (етапи) маршруту екскурсії	Місця зупинок	Об'єкти показу	Тривалість (час) в хвилинах				Основний зміст інформації	Організаційні вказівки	Методичні вказівки
			Переміщення	Інформаційна частина	Ознайомлення /фото екскурсантів	Загально			
На місці зустрічі Центрального Вокзалу у центрі колон на вулиці.	Вулиця Інфанта Ізабелла Координати: 50.84563, 4.35586	Мурал Смурфики	-	4	1	5	Вступ. Знайомство екскурсорова із екскурсійною групою. Короткий опис екскурсійної програми	Зустріти групу на точці збору, розташувати півколом до себе, представитись та обозначити екскурсію. Почати екскурсійну розповідь, прямуючи до першого об'єкта.	Встановлення психологічного контакту із групою. У вступі коротко, але чітко говориться, що побачать екскурсанти, характеристика маршруту, власне представлення.
Вулиця Мадлен Вулиця Сент-Якобс Вулиця Алексієнс	Вулиця Alexiens Координати: 50.84293, 4.35081	Олів'є Рамо	7	3	1	11	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Прохід екскурсантами по вулицях Мадлен, Сент-Якобс та поворот на вулицю Алексієнс	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.

Продовження таблиці 2.

Ділянки (етапи) маршруту екскурсії	Місця зупинок	Об'єкти показу	Тривалість (час) в хвиликах				Основний зміст інформації	Організаційні вказівки	Методичні вказівки
			Переміщення	Інформаційна частина	Ознайомлення /фото екскурсантів	Загально			
Вулиця ду Шене	Вулиця ду Шене 2	Манекен Піс	0,3	4	2	6,3	Ознайомлення екскурсантів зі статуєю, інформаційна довідка про неї.	Поворот на вулицю ду Шене	Розповідь про статую.
Вулиця де Лье Туве	Вулиця Лье Туве Координати: 50.84533, 4.35039	Тінгін	1,5	3	2	6,5	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Перехід на вулицю de Лье Туве	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.
Вулиця Гранд Плас 1	Вулиця Гранд Плас 1, , 1000 Bruxelles	Гранд Плас	1	3	2	6	Надання інформації про площу.	Перехід на площу Гранд Плас	Ознайомча відомість про площу.
Вулиця Маршу Шаурбун	Вулиця Маршу Шаурбун Координати: 50.84644, 4.35043	Пасаж	2	4	1	7	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Поворот на вулицю Вулиця Маршу Шаурбун	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.
Вулиця де ля Шуфурет, Вулиця Марше ау Арбон Коленгмат	Вулиця де ля Шуфурет Координати: 50.84674, 4.34931	LGBT	5	3	1	9	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Перехід на вулицю Марше ау Арбон Коленгмат та поворот на вулицю де ля Шуфурет	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.

Ділянки (етапи) маршруту екскурсії	Місця зупинок	Об'єкти показу	Тривалість (час) в хвиликах				Основний зміст інформації	Організаційні вказівки	Методичні вказівки
			Переміщення	Інформаційна частина	Ознайомлення /фото екскурсантів	Загально			
Вулиця Маршу Шарбун	Вулиця Маршу Шарбун Координати: 50.84641, 4.34898	Брюссель	1	3	2	6	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Перехід на вулицю Маршу Шарбун.	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.
Вулиця Маршу Шарбун	Вулиця Маршу Шарбун Координати: 50.84624, 4.34872	Віктор Саквіл	0	3	2	5	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Поворот на вулицю Маршу Шарбун.	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.
Вулиця Бун Секуер	Вулиця Бун Секуер Координати: 50.84595, 4.34803	Рік Хотет	5	4	2	11	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Поворот на вулицю Бун Секуер.	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.
Вулиця Богардс, Вулиця Жадін де Олівес	Вулиця Богардс Координати: 50.84469, 4.3476	Кінкі та Козі	6	4	1	11	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Перехід на вулицю Жадін де Олівес, поворот на вулицю Богардс.	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.
Вулиця Богардс	Вулиця Богардс Координати: 50.84441, 4.34803	Містер Джон	0	3	2	5	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Пероріт за один дим на вулиці Вулиця Богардс.	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.

Ділянки (етапи) маршруту екскурсії	Місця зупинок	Об'єкти показу	Тривалість (час) в хвилинах				Основний зміст інформації	Організаційні вказівки	Методичні вказівки
			Переміщення	Інформаційна частина	Ознайомлення /фото екскурсантів	Загально			
Вулиця Філіппе де Шампанж, Вулиця ду Міді	Вулиця Філіппе де Шампанж Координати: 50.84417, 4.34552	Фрауді Стауф	3	4	2	9	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Перехід на вулицю ду Міді, поворот на вулицю Філіппе де Шампанж.	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.
Вулиця Плас Аллесонс, Вулиця Муріс Лемонер	Вулиця Плас Аллесонс Координати: 50.84363, 4.34417	Торгал	5	4	2	11	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Переход вулиці Муріс Лемонер, виход на вулицю Плас Аллесонс.	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.
Вулиця Терре Ньюве, Вулиця Лемонер, Вулиця де Тоурнаї, Площа Роуп	Вулиця Терре Ньюве Координати: 50.8426, 4.34744	Йоко Цуно	5	4	2	11	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Знову перейти вулицю Муріс Лемонер, пройти вздовж вулиць де Тоурнаї, Площі Роуп, та повернутися на вулицю Терре Ньюве	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.

Ділянки (етапи) маршруту екскурсії	Місця зупинок	Об'єкти показу	Тривалість (час) в хвиликах				Основний зміст інформації	Організаційні вказівки	Методичні вказівки
			Переміщення	Інформаційна частина	Ознайомлення /фото екскурсантів	Загально			
Вулиця Філіпе де Шампандж	Вулиця Філіпе де Шампандж Координати: 50.84318, 4.34831	XIII	2	4	2	8	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Повернути на вулицю Філіпе де Шампандж.	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.
Вулиця des Алексінес Вулиця де Шамандж	Вулиця де Алексінес Координати: 50.8431, 4.35048	Молодий Альберт	2	4	2	8	Розповідь про створення мурала, ознайомлення з діяльністю автора. Розповідь про сам комікс.	Пройти через вулицю де Шампандж та повернути на вулицю де Алексінес.	Розповідь та показ об'єкта на місці дестинації.
Загально по часу:								138 хв	

Висновки. Пізнання культурної спадщини за допомогою тематичних екскурсій сприяє покращенню власної освіченості та розширенню поглядів на світ. Екскурсія містом є особливою формою навчання, котра може зацікавити людей шляхом способу проведення, місцем розташування та унікальністю представленої теми.

Брюссель має особливе культурне різноманіття, що ґрунтується як і на історичній складовій території, так і на витоках мистецької діяльності суспільства, що створює інклюзивність міста для творчого розвитку і туристичної діяльності.

Розроблена екскурсія передбачає ознайомлення екскурсантів з об'єктами маршруту Comic book road, а саме - муралами. Під час прокладання маршруту територією м. Брюссель були охоплені територіальні особливості міста, культурні об'єкти, огляд яких допоможе пізнати світогляд локальних мешканців та історичну складову формування спільноти.

Список використаної літератури

- Korol O.D Organicia exkursiynih poslug u turyzmi, navchalno-metodychniy posibnuk. - Chernivci: Cherniveckiy nacionalniy universytet, 2016 - 144 s (in Ukraine)
- Masalska M.P., Gatalyak O.M., turizm u mistah pidruchnyk. K.: Center uchbivoi literatury, 2018. 224 s (in Ukraine)
- Romaniv O.Y., Rybachok O.M., Savaleva D.B. Strit-art v turystychnomu prostori Zhytomyra 25.05.2020 (http://www.geolgt.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=289&Itemid=221&lang=en)
- <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms> - Glossary of tourism terms
- <https://www.parcoursbd.brussels/en/> - website of the Brussels city comic route.